

A VISEGRÁDI 4+2 ORSZÁG HOSSZÚ TÁVÚ ÉGHAJLAT- POLITIKAI TERVEZÉSÉHEZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁS TÖBBSZEREPLŐS EGYÜTTMŰKÖDÉSRE KAPACITÁSÉPÍTÉSSEL

A projekt időtartama:

2019. november - 2021. december

Supported by:

based on a decision of the German Bundestag

Háttér és célkitűzések

2019-től 2021-ig: Hol tartunk most?

2019 decemberében az Európai Unió elfogadta a 2050-es klímasemlegességi célt. Ennek ellenére a közép-kelet-európai döntéshozók számára problematikus a koncepció, amely alapján a következő évtizedekben teljes mértékben szén-dioxid mentesíteni kellene tagállamuk gazdaságát. A közép-kelet-európai kormányok a szén-dioxid-mentes átállás folyamatát olyan kihívásnak tekintik, amely fokozott gazdasági és társadalmi költségekkel jár. Általánosságban elmondható, hogy a régióban az energia-átállásról szóló viták a 2030-ig tartó rövid távú perspektívára összpontosítottak, anélkül, hogy túlmutattak volna ezen az egy, igaz, kulcsfontosságúnak számító, évtizeden. A vita csak néhány, főként szakértői érdekcsoportra korlátozódott, nem vonták be a széles nyilvánosságot és kevésbé mozgósították a társadalmat. Ugyanakkor ezek az országok nem használták ki teljes mértékben a rendelkezésre álló uniós finanszírozást arra, hogy nemzeti szinten előmozdítsák az éghajlat-politikai fellépést. Meg kellene ragadniuk a lehetőségeket, amelyek abból adódnak, hogy a COVID-19 világjárvány európai gazdaságokra és társadalmakra gyakorolt hatásainak leküzdésére és az ellenálló képesség növelésére irányuló európai helyreállítási stratégia nagyobb hangsúlyt helyezett az Európai Zöld Megállapodásra (EZM). Az ambiciózus éghajlatvédelmi intézkedések

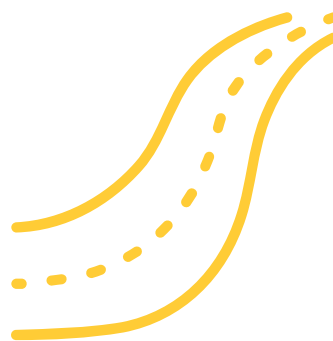
meghozatalára és az energiaátállás igazságos felgyorsítására további pénzügyi források állnak rendelkezésre, amelyeket a közép-európai tagállamoknak teljes mértékben ki kellene használniuk, hogy elérjék ezeket a célokat.

Az Unió 2050-re kitűzött klímasemlegességi célját az európai klímarendelethez ültették át. Ezt követően pedig az Unió 2030-ra kitűzött éghajlat-változási célját legalább -55%-os nettó kibocsátáscsökkentésre emelték. Az Európai Bizottság 2021 folyamán jogalkotási javaslatcsomagot jelentett be a cél gyakorlati megvalósítása érdekében. Közép- és Kelet-Európában még mindig sokan szkeptikusak azzal kapcsolatban, hogy a gazdasági és társadalmi fejlődéshez ambiciózus éghajlat-politikákon és intézkedéseken keresztül vezetne az út. Ennek ellenére az EZM-nek sikerült a közbeszéd fontos témájává válnia; egyre általánosabb, ágazatokon átívelő megközelítés van kialakulóban, amely olyan ágazatok szén-dioxid-mentesítésével foglalkozik, mint a közlekedés, a mezőgazdaság, az épületek és azok fűtése. Az átláthatóság és a részvétel központi szerepet játszanak a folyamatok hitelességének és megalapozottságának értékeléséről szóló vitákban.

Megközelítés: Miért fejlesztettük ki a projektünket?

2050

Az uniós irányítási rendelet értelmében a tagállamoknak nemzeti hosszú távú stratégiákat (angolul national long-term strategies - nLTS) kell készíteniük (és 2020. január 1-jéig benyújtaniuk az Európai Bizottságnak), amelyek legalább 30 éves távlatban mutatják be az éghajlat-politikai és az energiarendszer átalakítására vonatkozó pályákat az Unió 2050-re kitűzött klímasemlegességi céljának eléréséhez

A projekt célja az volt, hogy hat közép-kelet-európai ország – Csehország, Magyarország, Lengyelország, valamint Bulgária, Románia és Szlovákia – hosszú távú széndioxid-mentesítési stratégiáinak minőségét több szempontból is javítsa:

- Az **nLTS-értékelési módszertan** kidolgozásával, amely a különböző nLTS-dokumentumok összehasonlításához és az EU hosszú távú stratégiájához, illetve a Párizsi Megállapodás célkitűzéseire való viszonyuk értékeléséhez szükséges eszköz;
- A hosszú távú tervezés **ágazatközi megközelítéséről** szóló, **több érdekelt fél részvételével zajló párbeszéd** kezdeményezésével és erősítésével (különböző szakpolitikai területeken és időn átívelő szakpolitikai koherencia kialakítása);
- A nem kormányzati szervezetek és **a különböző érdekelt felek közötti kapcsolatok kialakításával és nemzeti szinten való javításával** Lengyelországban, Csehországban és Magyarországon, regionális szinten (beleértve Szlovákiát, Romániát és Bulgáriát), valamint a különböző nézőpontok kulcsfontosságú uniós szereplőkkel való megosztásával és közelítésével, a kölcsönös megértés növelése és a különböző szintű éghajlati és energetikai viták gazdagítása érdekében;
- Az éghajlatváltozással kapcsolatos fellépésről és az energiaátállás **gazdaságra és társadalomra gyakorolt** társuló előnyeiről szóló pozitív narratíva kidolgozásával.

Eredmények és ajánlások

Mit tettünk ennek érdekében?

Közösen kidolgoztuk a nemzeti hosszú távú stratégiák értékelési módszertanát, a "kvalitatív nLTS eszközt", amely a következő pillérekből áll:

- Összeegyeztethetőség a Párizsi Megállapodással: hosszú távú célkitűzés (a kibocsátáskereskedelmi rendszer és a vállaláselosztási határozat elhagyása), klímasemlegességre vonatkozó céldátum, ellentételezések és kikapuk használata;
- Szén-dioxid-mentesítés: energiahatékonyságra és megújuló energiaforrásokra vonatkozó célkitűzések, a fosszilis tüzelőanyagok és a fosszilis tüzelőanyag-támogatások fokozatos megszüntetésének határideje, a benzin és a dízelüzemű gépkocsik fokozatos kivonásának határideje;
- Következetesség: pályák és előrejelzések, valamint politikák és intézkedések;
- Költségvetés: finanszírozás és szén-dioxid-árképzési mechanizmusok;
- Átláthatóság: nyilvánosság bevonása, elszámoltathatóság és nyomon követés.

A módszertan kialakításának folyamatát az Európai Bizottságtól és a nemzeti döntéshozóktól érkező visszajelzések rendszeres összegyűjtésével fejlesztették ki annak érdekében, hogy az eszköz hatékony és hasznos legyen.

Létrehoztunk nemzeti, több érdekelt felet tömörítő "támogató csoportokat", amelyek rendszeresen eszmét cseréltek a kulcsfontosságú uniós éghajlat- és energiaügyi fejleményekről és pillanatokról, hogy azonosítsák a nemzeti stratégiákkal, szakpolitikákkal és vitákkal való kapcsolódási pontokat. Beszéltünk a következőkről:

- Az ambiciózus és átfogó nemzeti hosszú távú stratégiák fontossága;
- Az EU "Fit for 55" csomag (Irány az 55%) közép-kelet-európai kontextusban való alkalmazása és pozitív megközelítése;
- Klímastratégiák (nemzeti hosszú távú stratégiák, NEKT-ek) és közös és/vagy egyéni értékelésük;
- Az éghajlat-változási szempontok érvényesítése a költségtervekben (Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz, Kohéziós Alapok, Igazságos Átmenet alapja stb.);
- A projektzáró konferencia megtervezése és előkészítése (Magyarországon).

» Négy regionális workshopot szerveztünk több közép-kelet-európai és uniós érdekelt fél részvételével, hogy az alábbi témákat közösen megvitassuk és ajánlásokat dolgozzunk ki:

- Hogyan lehet javítani a hosszú távú stratégiákról szóló viták minőségét és erősíteni az érdekelt felek bevonását ebbe a folyamatba Lengyelországban, Csehországban, Magyarországon, Romániában, Bulgáriában és Szlovákiában?
- Hogyan lehet Közép- és Kelet-Európában megerősíteni a részvételi folyamatokat az éghajlat- és energiastratégiák kidolgozásában és végrehajtásában?
- Hogyan lehet az éghajlatvédelmi intézkedéseket megvalósítani, valamint az éghajlatvédelmi és tiszta energiával kapcsolatos stratégiákat és intézkedéseket finanszírozni a régióban a helyreállítási és ellenállóképességi tervek és a kohéziós politikai programozás révén; és
- Hogyan lehet ápolni az igazságos átmenetet Közép- és Kelet-Európában, hogy az valósággá váljon?

» Jelentéseket és tájékoztatókat tettünk közzé, ágazati webináriumokat, magas szintű rendezvényeket és virtuális tanulmányutakat szerveztünk Brüsszelbe.

- “A Párizsi Megállapodással összehangolt, hosszú távú stratégiák biztosítják a legjobb útmutatást a gazdasági fellendüléshez” című sajtótájékoztatónk (2020. május) azt elemezte, hogy a gazdaságélénkítő csomagok hogyan támogathatják az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságokra való korai átállást Európában, és hogyan lehetne a nemzeti hosszú távú stratégiák ambíciószintjét a Párizsi Megállapodás céljainak elérésére irányuló, fenntartható ösztönző csomagokkal növelni. Az Euractiv 2021. júniusi számában megjelent “Time for Paris-compatible coal phase-out plans in Central and Eastern Europe” (Eljött a Párizsi Megállapodással kompatibilis szén-dioxid-kivonási tervek ideje Közép- és Kelet-Európában) című külsős véleménycikk elemezte az ambíciózus szén-dioxid-kivonási határidők lehetőségét, amelyek növelnék a hosszú távú éghajlat-politikai tervezési stratégiák törekvéseit.

4 workshop

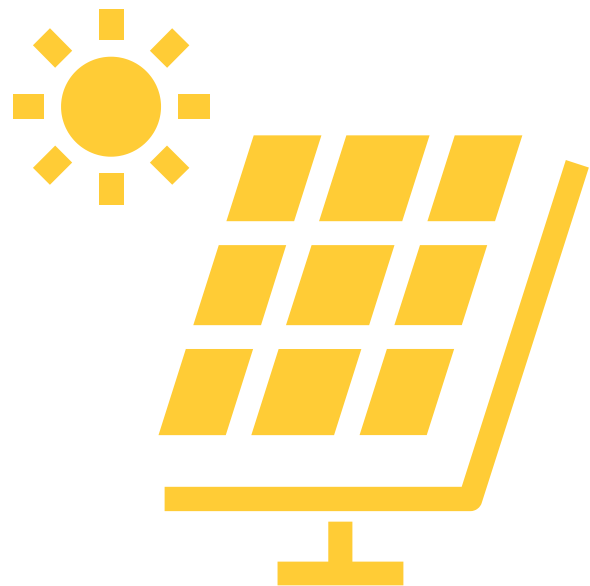
20 előadó 9 közép-kelet-európai országból a nemzeti közigazgatás, regionális hatóságok és szövetségek, agytrösztök és nem kormányzati szervezetek képviselőiben

több mint 80 résztvevő a régióból

- A 2021. szeptemberi “Getting the long-term planning right: The role of national long-term strategies in achieving climate neutrality in Europe” (Hosszú távú tervezés helyesen: a nemzeti hosszú távú stratégiák szerepe az európai klímasegesség elérésében) című jelentés 8 európai nLTS értékelését tartalmazta, valamint javaslatokat tett az nLTS-ek fejlesztésére az uniós intézményeknek és a tagállamoknak. A 2021. decemberi “CEE nLTS briefing” (Kelet- és közép-európai nLTS tájékoztató) a régió hosszú távú klímastratégiáinak pozitív elemeire és a kidolgozásuk során levont tanulságokra összpontosított, amelyek hasznosak lehetnek e dokumentumok jövőbeli felülvizsgálatához.
- A 2021. októberi “Accelerating climate action in the EU and Member States through the Fit for 55 package and National Plans” (Az EU és a tagállamok éghajlat-politikai intézkedéseinek felgyorsítása a Fit for 55 csomag és a nemzeti tervek révén) című magas szintű webináriumon az uniós intézmények, a tagállamok, agytrösztök, üzleti szövetségek és a civil társadalom képviselői közösen vitatták meg, hogy a Fit for 55 csomag hogyan növelheti tovább az Unió éghajlat-politikai törekvéseit és gyorsíthatja fel az energiaátállást a tagállamokban.
- Két virtuális brüsszeli tanulmányút teremtett egyedülálló lehetőséget a közép- és kelet-európai civil társadalom szereplői számára, hogy találkozzanak a legfontosabb uniós érdekelt felekkel és megvitassák velük az uniós politikák nemzeti kontextusban történő

alakulását. 2020 decemberében számos témát érintettünk az éghajlat-politikától és a kibocsátáskereskedelmi rendszertől kezdve az uniós költségvetésen és az igazságos átmeneten át az épületek energiahatékonyságáig. 2021-ben a “100% megújuló energiát Európának” jövőképben mélyedtünk el.

Találkozók*:

**Portugália és Luxemburg
állandó európai uniós
képviselte**

Európai Parlament

**Éghajlat-politikai
Főigazgatóság**

Energiaügyi Főigazgatóság

**Just Transition Centre
(Szakszervezetek Nemzet-
közi Szövetsége - ITUC)**

Vállalati vezetői csoportok

CDP Europe

SmartEn

Digital4Grids

WindEurope

RE-Source Platform

Budapest Városháza

Energy Cities

***és/vagy rendezvényeken
előadóként**

Eredmények és javaslatok

Mit értünk el?

A „kvalitatív nLTS-eszközt” alkalmaztuk Csehország, Magyarország és Lengyelország (ahol a 2040-ig szóló lengyel energiapolitikát elemeztük), valamint más európai országok hosszú távú nemzeti éghajlat-politikai tervezési dokumentumaira, és értékelésünket időben közzétettük a nemzeti döntéshozókkal és az Európai Bizottsággal (2021 szeptemberében, míg az Európai Bizottság 2021 októberében tette közzé értékelését és közölte azt a tagállamokkal).

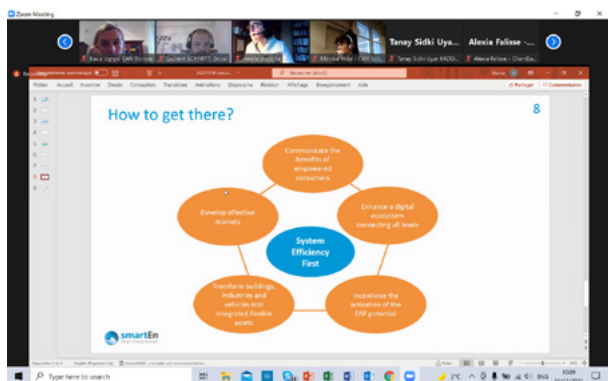
Összegyűjtöttük a különböző érdekelt feleket, hogy megvitassuk a legfontosabb éghajlat- és energiapolitikai fejleményeket és momentumokat (nemzeti találkozók és regionális műhelytalálkozók révén), hogy közös perspektívákat és ajánlásokat dolgozzunk ki.

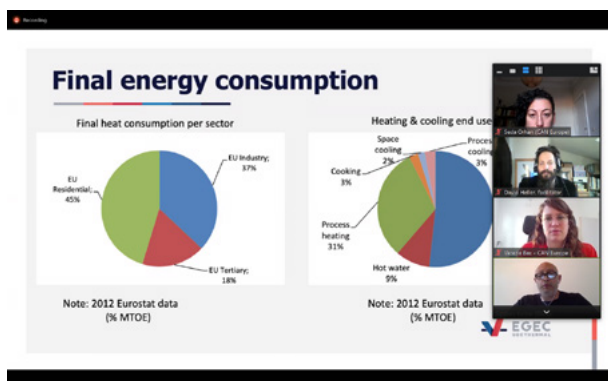
Megalapoztuk és erősítettük a rendszeres párbeszédet a nemzeti civil társadalmi szereplők és az uniós érdekelt felek között.

A költségekre és kihívásokra összpontosító klímaváltozási és energiaátalakítási narratívát olyan megközelítéssel ellensúlyoztuk, amely a folyamatok pozitív dimenzióit emelte ki: jövőképeket, legjobb gyakorlatokat és megoldásokat mutattunk be, tanultunk egymástól és megvitattuk a lehetőségeket.

Forrás: Marion Malafosse prezentációja, smartEn

Forrás: Sanjeev Kumar prezentációja, European Geothermal Energy Council

Eredmények és javaslatok

Mit tanultunk, amit szeretnénk megosztani?

A nemzeti hosszú távú stratégiák értékelése

- A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak is javítania kell az eszközzel kapcsolatos szemléleten, hogy az működőképes legyen egy olyan komplex hosszú távú éghajlat-politikai tervezésnél, amely iránymutatásként szolgálhat az egyes országok és az EU egésze számára a klímasemlegesség felé történő energiaátállásban;
- A hosszabb távú gazdasági, környezeti és társadalmi átmenetre vonatkozó elképzelések megfelelő megtervezéséhez elengedhetetlen, hogy az uniós klíma-rendelet szerinti klímasemlegesség időpontot nem túllépő klímasemlegességi határidőt tűzzenek ki, átfogó elemzéseket és pályákat készítsenek a gazdasági átalakulásról az egyes ágazatok és szakpolitikák közötti összefüggések kezelésére, kihasználják a potenciális szinergiákat és biztosítsák a szakpolitikák koherenciáját;
- Annak ellenére, hogy valamennyi közép- és kelet-európai nemzeti hosszú távú stratégiában van még mit javítani, ezek a dokumentumok és a nemzeti folyamatok számos olyan elemet tartalmaznak más tagállamok számára, amelyeket stratégiáik kidolgozásánál vagy felülvizsgálatánál az ambíciók és a minőség növelésére hasznosíthatnak.

Nemzeti, több érdekelt felet tömörítő “támogató csoportok”

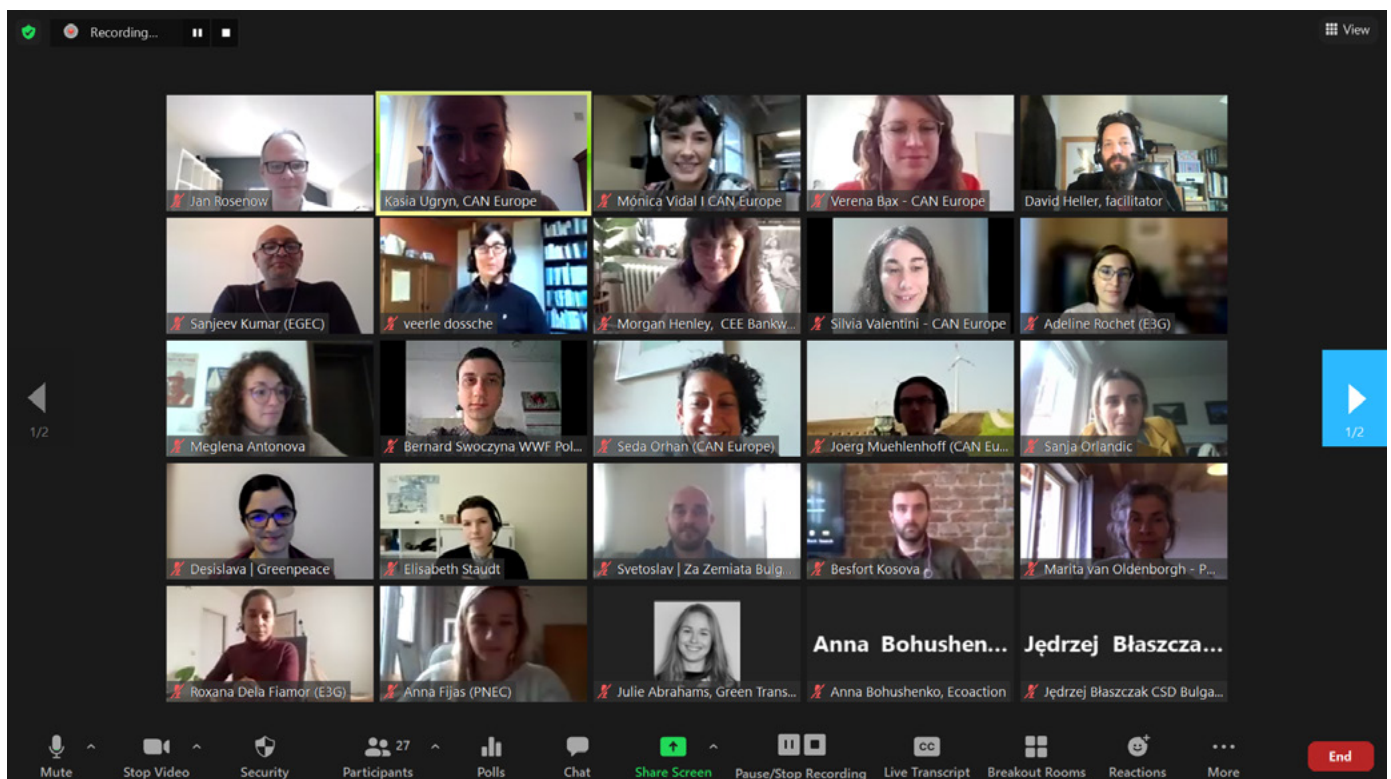
- A különböző érdekelt felek rendszeres, informális találkozója, amelynek célja, hogy megvitassák az éghajlatváltozással és az energiával kapcsolatos ügyek és pillanatok uniós politikai fejleményeit, növeli a kölcsönös megértést, bővíti az ismereteket és új teret kínál az együttműködésre.

Regionális workshopok és webináriumok

- Közép- és Kelet-Közép-Európában számos hasonló, az energia- és éghajlatpolitikával kapcsolatos fejlemény történik, és sok tanulságot lehet megosztani. Különösen nagy szükség van az uniós stratégiákról és politikákról, valamint azok irányításáról szóló átfogó eszmecserére, ami hasznos a régió különböző érdekelt feleinek.
- A különböző szereplők számára a vitafórumok felajánlása új kapcsolatokat teremt, és lehetővé teszi a kapcsolatok és szinergiák kihasználását, olyan gazdasági ágazatok közötti, amelyeket már nem teljesen különálló egységekként, hanem az összetett átmenet részeként értelmeznek.

» Virtuális tanulmányutak

- Ahhoz, hogy a közép- és kelet-európai országok ambiciózus éghajlat- és energiapolitikát alakíthassanak ki, elengedhetetlen, hogy a közép- és kelet-európai civil társadalom képviselői és a legfontosabb európai érdekelt felek között fokozódjon az uniós fejleményekkel kapcsolatos információcsere.
- Az ilyen eszmecsere mindkét fél számára rendkívül hasznos, ha zárt találkozók formájában kerül megrendezésre, ami olyan légkörben ad lehetőséget a különböző nézőpontok bemutatására és megosztására, amely teljes mértékben aktív részvételre ösztönöz kapacitásépítés és érdekérvényesítés céljából.

Kiadta: Climate Action Network (CAN) Europe, 2021. december

Bármely teljes vagy részleges reprodukcióban fel kell tüntetni a címet és a kiadót, mint a szerzői jogok birtokosát.

Ez a projekt az Európai Éghajlatváltozási Kezdeményezés (EUKI) része. Az EUKI a környezet- és természetvédelemért, valamint a nukleáris biztonságért felelős német szövetségi minisztérium (BMU) projektfinanszírozási eszköze. Az EUKI projektötlet-pályázatának megvalósítója a Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Az EUKI átfogó célja, hogy éghajlat-politikai együttműködést ápoljon az Európai Unióban, az üvegházhatást okozó gáz kibocsátások csökkentése érdekében.

A projekt időtartama: 2019. november - 2021. december

A magyar nyelvű verziót készítette (2021): MTVSZ, www.mtvsz.hu Magyarra fordította: Géczy Balázs.

Az angol eredeti kiadványt készítette (2021):

Climate Action Network (CAN) Europe
Rue d'Edimbourg 26, 1050 Brüsszel, Belgium

www.caneurope.org

Projektcsoport:

Rue d'Edinbourg 26
1050 Brussels, Belgium

Email: info@caneurope.org
www.caneurope.org

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz
und nukleare Sicherheit

Europäische
Klimaschutzinitiative
EUKI

Potsdamer Platz 10
10785 Berlin, Germany

Email: info@euki.de
<https://www.euki.de/en>

